

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-79.1-18>

УДК 811.161.2:81'367.625

Сулима О.П.

Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова

СЛОВОТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДІЄСЛІВ

Анотація. Статтю присвячено дослідженню словотвірного потенціалу процесуальних дієслів. Розглянуто основні групи процесуальних дієслів та їхню здатність утворювати похідні іменники, виокремлено основні способи словотворення та словотворчі засоби. Проаналізовано семантику похідних девербативів, специфіку їхньої валентності. Встановлено, що всі процесуальні дієслова мають майже однаковий словотвірний потенціал, однак дієслова окремих груп утворюють похідні іменники непослідовно, зокрема в межах групи переходу суб'єкта зі стану в стану або зміни якості виявлено лексеми, що не мотивують девербативів, наприклад, *голубіти*, *дерев'яніти*, *мокріти* тощо. Продуктивним словотворчим засобом є суфікс **-нн-**. Запропоновано виокремлення девербативів зі значенням процесу, що зберігають дієслівні суфікси **-ува/-юва-**, та з предметним значенням, у яких суфікси **ова/-ьова-** вказують на результат процесу як предмет. Під час дослідження використано описовий метод та метод компонентного аналізу.

Ключові слова: процесуальне дієслово, девербатив, спосіб словотворення, словотворчий засіб, похідність, валентність.

Sulyma Olesia

National Pedagogical Dragomanov University

THE VOCABULARY POTENTIAL OF PROCEDURAL VERBS

Summary. The article deals with the study of word-forming potential of procedural verbs. The main groups of procedural verbs and their ability to form derivative nouns are considered, the main ways of word-formation and word-forming are singled out. The semantics of derivative deverbatives and the specificity of their valence are analyzed. The purpose of the article is to find out the word-forming potential of procedural verbs in the Ukrainian language, basic word-forming tools, the semantics of deverbatives. The relevant articles of the Ukrainian Language Dictionary served as factual material. *Methods.* The study used a descriptive method for the inventory of groups of derivatives by semantics and word-forming tools, and a component analysis method for establishing subject and procedural families in derivative nouns. *Results.* It is established that all procedural verbs have different word-forming potential, in particular the verbs of individual groups form derivative nouns inconsistently, for example, within the group of transition of the subject from state to state or change of quality, non-verbatims such as *голубіти* (*doves*), *дерев'яніти* (*to wooden*), *мокріти* (*moisten*) and more were found. The productive word-forming tool is the suffix **-нн-**, the less commonly used are the suffixes **-тт-**, **-б-**, and **-к-**. Researchers recommends reducing the use of the **-к-** suffix, which is not peculiar to the Ukrainian language, especially if there are parallel forms as *вирізка* – *вирізування* (*cutting*). It is proposed to distinguish deverbatives with the value of the process, which retain the verb suffixes **-ува/-юва-** (**-uva/-yuva-**), and with the object value, in which the suffixes **-ова/-ьова-** (**-ova/-'ova-**) indicate the result of the process as an object. *Conclusions.* The study allowed us to draw conclusions about the different word-forming potential of procedural verbs: the largest group has the lowest word-forming potential. Deverbatives with procedural value mainly preserve the valence of the motivator with the transformation of the dependent word form, and the ability to attach consistent adjectives is inherent to nouns with real meaning. Individual derivative nouns with the suffix **-к-** often pass to another lexical-semantic group, acquiring proper substantive, real meanings.

Keywords: process verb, deverbative nouns, way of creation, derivational affix, derived word, valence.

Постановка проблеми. Лексична система української мови активно поповнювана запозиченою лексикою та новими словами, що з'являються в результаті міжкатегорійного словотвору. Активні словотвірні процеси відбуваються в межах двох найбільших лексико-семантичних класів – дієслова та іменника. Більшість дослідників проблеми словотворення девербативів обстоюють думку про те, що похідні іменники повністю зберігають дієслівну семантику мотиватора, а також «в імпліцитному вигляді – його граматичні категорії» [1, с. 19] та позначають переважно опредметнену дію. Проте частиномовна трансформація часто змінює сему процесу, особливо в межах окремих лексико-семантичних груп дієслова, які виявляють різний словотвірний потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему віддієслівного словотворення іменни-

ків активно почали досліджувати наприкінці ХХ ст. Розвідки переважно присвячені девербативній термінології: словотворчим засобам, лексико-семантичному та стилістичному аспектам функціонування тощо. Зокрема, доконану і недоконану дію в термінології вивчав В. Моргунюк [2]; на прикладі програмної інженерії творення віддієслівних термінів аналізувала Н. Міщенко [3]; творення українських віддієслівних іменників на *-ння*; *-ття* на тлі сусідніх слов'янських мов досліджував М. Гінзбург [4], назви опредметнених дій у науково-технічній термінології стали предметом досліджень В. Пілецького [5]; І. Ментинська, Г. Наконечна аналізували девербативні терміни в комп'ютерній термінології [6]; О. Петрик дослідила функціонально-семантичну парадигму віддієслівних іменників, зокрема опредметненої дії та стану. У 2000 р. було створено Державний стандарт України «Засади і

правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять», в якому побіжно розглянуто і специфіку словотвору термінів [7, с. 14]. І. Корнейко та М. Пилипенко присвятили розвідку питанню україномовних термінів із процесуальним значенням, розглянувши, однак, лексеми з семантичним компонентом *дія* [8.] Проте в усіх дослідженнях переважно вчені аналізують специфіку творення девербативів без акцентуації на словотвірному потенціалі саме процесуальних дієслів, що й зумовлює актуальність пропонуваного дослідження.

Мета статті – з'ясувати словотвірний потенціал процесуальних дієслів в українській мові. Мета дослідження зумовила виконання таких завдань: виокремити основні групи процесуальних дієслів; встановити словотвірні засоби для кожної групи; з'ясувати словотвірний потенціал процесуальних дієслів.

Виклад основного матеріалу. У межах лексико-семантичного поля процесуальності можна виділити такі ядерні групи дієслів: неперехідні дієслова: звучання (*икати, чхати, охати, сопіти, деренчати, вити, дзижчати*); фізичні процеси істот (*дрижати, тремтіти, теплішати, тепліти*); зворотні дієслова на позначення процесів соціального порядку (*зосереджуватися, захоплюватися, навчатися*); почуття (*хвилюватися, зрікатися, захищатися, замислюватися*); зміни стану, якості (*більшати, закисати, скисати, жиливати, жвавішати, вижовтитися, блякнути*); перехідні дієслова: розумової діяльності (*вивчати, опрацювати, ототожнювати*); власне процесуальні, об'єктно-результативні (*сіяти, збирати, сушити, топити, заточувати, очищати*). У межах лексико-семантичних груп процесуальні дієслова виявляють не лише різноманітні напашарування семантики (крім процесуальності, це й семантика стану, дії, діяльності, спрямування на об'єкт тощо) та є неоднорідними кількісно. Найчисельнішими є групи звучання, що охоплюють усіх живих істот, зміни стану, якості (істот та неістот), об'єктно-результативні. Так само неоднаковою мірою вони мотивують похідні іменники.

На поч. ХХ ст. О. Курило звертала увагу на те, що віддієслівні іменники в літературній мові часто утворювані за допомогою суфікса *-к-*, що застосовувався у мало властивому значенні назви чинності, процесу, наслідку, як-от *доставка, перевозка* тощо. Дослідниця зауважувала, що, «...де треба вказати на назву нетривалої чинності або наслідку чинності, там краще по-українськи казати *достава, перевіз* та ін.; у розумінні назви чинності в її тривалому процесі... треба *доставляння чи достачання*», оскільки суфікс *-ка*, також *-анка* «мова творить переважно на назви речей на підставі чинності»: *підкладка, розписка, підшивка* [9, с. 76]. Однак з метою наближення української мови до російської мови у 30-х рр. процесуальні девербативи переважно почали утворюватися за допомогою суфікса *-к-*: *розробити – розробка, обробити – обробка, вирубувати – вирубка* тощо. Цей спосіб словотворення став продуктивним для дієслів зі значенням конкретної дії, назв технологічних та виробничих процесів. Хоча, наприклад, у Словнику української мови зафіксовано паралельні

похідні: *розроблення, розробка; вирубування, вирубка* [10, Т. 8, с. 795–796; 10, Т. 1, с. 476] з тим самим значенням, причому похідні з суфіксом *-к-* часто марковані як розмовні (*перевозка, поранка*), проте у мовленні переважали саме вони. Частина дієслів основним словотворчим засобом зберігала суфікс *-нн-*: *читати – читання, виконувати – виконання*. Як зазначав С. Караванський, вплив російської мови не був обмежений лише просуванням суфікса *-к-*, але й вилученням продуктивного словотворчого засобу – суфікса з дактилічним *о/ьо*, що припинило природній розвиток мови [11, с. 60]. Як результат у мові лишилися слова типу *малювання, гаптування, розчарування* тощо. Дослідник зауважував, що девербативи з суфіксом *-ува-* зберігають семантику дії, натомість похідні з суфіксом *-ова/-ьова-* позначають результат дії як предмет. Пор.: *гаптувати – гаптування* (процес), *гаптування* (гаптована річ); *паркувати – паркування* (процес), *паркування* (місце, де паркують автомобілі) тощо. Хоча І. Кучеренко заперечував «однаковість» семантики дієслова та похідного іменника, вказуючи на «фігуральне значення... виразу» «опредметнена дія» [12, с. 50], однак протиставлення девербативів з суфіксами *-ува/-юва-* та *-ова/-ьова-* дозволяє робити висновок про наявність у похідному іменнику процесуальної семантики з суфіксами *-ува/-юва-*. Навіть у межах дієслів з іншими суфіксами можливе чітке розмежування мотивованих лексем за значенням, що виявлено в асоціативних зв'язках та дистрибуції (наприклад, іменник *учення* має виражений предметний характер, тому вільно приєднує залежну іменникову словоформу родового зі значенням належності: *учення Сократа* – або прикметник: *сократівське учення*, а *учіння* – процесуальний). Повернення до складу словотворчих засобів суфікса *-ова/-ьова-* дозволяє акцентувати семантичну диференціацію похідних в аспекті предметності/процесуальності.

Процесуальні дієслова всіх лексико-семантичних груп виявляють здатність переважно поєднуватися з суфіксом *-нн-*: *икати – икання, сопіти – сопіння, тремтіти – тремтіння, зосереджуватися – зосереджування, скисати – скисання, вивчати – вивчення, збирати – збирання, сушити – сушіння, сіяти – сіяння*. У словнику зафіксовано ці та інші девербативи як «дія за значенням» мотивувального дієслова [10]. Дієслова зі значенням зміни стану або якості утворюють похідні спорадично. Наприклад, лексеми *гіршати, википати, закипати, твердіти* є мотиваторами для відповідних іменників з суфіксом *-нн-*: *гіршання, википання, закипання, твердіння*, проте дієслова *мокріти, жиливати, сохнути, почерствіти, прокиснути* такої здатності не мають, хоча теоретично похідні можна утворювати, зокрема від дієслів недоконаного виду, оскільки, наприклад, жодних відмінностей між лексемами *твердіти* (одне значення «ставати твердим») та *мокріти* (одне значення «робитися мокрим, вологим») немає. Так само непослідовно утворювані похідні від дієслів на позначення зміни кольору: *біліти* утворює девербатив *біління* (дія за значенням *біліти* і дія за значенням *білити*), *синіти – синіння, жовтіти – жовтіння*; проте *чорніння* мотивоване

лише дієсловом *чорнити*, *зеленіти* не мотивує похідного іменника, а *голубіння* виступає синонімом до *голублення* (від *голубити*). Окремі дієслова є мотиваторами лише за умови уточнення семантики або зміни виду: *дерев'яніти* не виступає мотивувальною основою для іменника, проте *здерев'яніти* (доконаний вид лексеми *дерев'яніти*) та *одерев'яніти* (те саме значення та часткова семантична трансформація) мають відповідні похідні: *здерев'яніння*, *одерев'яніння*. Очевидно така диференціація можлива тому, що *дерев'яніти* пов'язане з переходом зі стану в стану, а в префіксальних дієсловах доконаний вид вказує на результат і, відповідно, на вже інший стан. Проте така неоднорідність властивостей процесуальних дієслів на позначення зміни стану, якості утворювати девербативи викликає питання про обов'язкову уніфікацію суфіксального словотвору іменників з процесуальним значенням. Так само проблемним є творення девербативів з еліпсованим суфіксом *-ува-/-юва-*, зокрема лексеми *захоплення* (а не *захоплювання*), *збудження* (а не *збуджування*), оскільки тенденцію до утворення похідних з опущеним названим суфіксом виявляють процесуальні дієслова переважно абстрактної семантики за допомогою суфікса *-тт-*: *набувати* – *набуття*, *відкривати* – *відкриття*, *здобувати* – *здобуття*. Крім того, лексема *захоплення* передусім пов'язана з виявом емоцій або реалізованим фактом дійсності, а не з розгортанням процесу. Синонімічним до суфікса *-нн-* в окремих випадках виступає суфікс *-б-*: *сіяння* – *сівба*, *молотіння* – *молотьба*. Проте в мовців такі девербативи асоціативно пов'язані передусім з власне предметним значенням: позначуванням часу, періоду, коли відбуваються процеси, названі відповідними дієсловами. О. Курило зауважувала: «Один наросток має в мові різні значіння, як і різні наростки можуть одним яким відтінком спадатися з собою. Мова може бути тільки за переважний відтінок у значінні даного наростка» [9, с. 77].

Суфікс *-к-* є словотворчим для незначної кількості процесуальних дієслів, часто синонімічним до *-нн-*: *вирізка* – *вирізування*, *вибірка* – *вибірання*. При цьому семантика похідних часто розширена у сферу власне іменникових, предметних значень. Наприклад, дієслово *сушка* має, крім процесуального, значення «маленький сухий бульбик», «сушені фрукти, ягоди» [10, Т. 9, с. 875], *нарізка* – «заглибина на чому-небудь» [10, Т. 5, с. 171]. Окремі похідні транспоновані до класу іменника абсолютно: *топка* – «пристрій в печі, котельній установці і т. ін. для спалювання твердого, рідкого чи газоподібного палива» [10, Т. 10, с. 196]. На диференціацію значень девербативів з *-к-* та *-нн-* звертала увагу О. Курило: «дієслівні речівники на *-ка* мова творить переважно на назви речей на підставі чинності: у такому значінні наросток *-к-* у речівниках жіночого роду дієслівного походження найчастіше застосовується. Де треба вказати на самий процес чинності, її тривалість, там мова застосовує дієслівні речівники на *-ння*, *-ття* від недокоханих дієслів» [9, с. 76–77].

Девербативи з процесуальною семантикою І. Вихованець назвав предикатними іменами [13, с. 27–28], адже вони зберігають окремі кате-

горійні ознаки, зокрема часову локалізованість, динамічність, фазовість, пасивність суб'єкта [1, с. 19]. Однак є й інші погляди, зокрема Ф.Дж. Йаггар вказує на те, що девербативи відрізняються від дієслів, адже функціують як власне іменники, зберігаючи синтаксичні ролі та граматичні характеристики [14, с. 285]. Дж.Р. Тейлор взагалі наголошує, що семантична класифікація віддієслівних іменників можлива з врахуванням того, який аспект процесу, позначуваний дієсловом, тлумачиться в іменнику як предмет [15, с. 242]. Абсолютно погодитися ні з прихильниками процесуальності девербативів, ні з тим, хто обстоює ідею предметності віддієслівних іменників, не можна. Зокрема, часову локалізованість в девербативах можна розглядати лише в аспекті розгортання дії або її результату, в іменнику немає вказівки на актуальний час. Динамічність властива лише похідним девербативам з суфіксами *-нн-* і *-тт-*, у решті випадків, як було виявлено, в іменнику настільки втрачено процесуальність, що відбувається розщеплення семантики в бік власне предметних значень. Так само фазовість наявна в порівняно невеликій кількості дієслів, а тому говорити про неї як властивість усіх девербативів не можна. Похідний іменник, натомість, переважно зберігає валентнісні характеристики перехідного дієслова недокоханого виду і вимагає залежної іменникової словоформи з трансформацією залежного відмінка: *видавати підручник* – *видавання підручника*, *заточувати ножі* – *заточування ножів*. У таких словосполученнях не виявлено синкретизму, оскільки девербатив зберігає процесуальну сему і не може бути поширений атрибутом. Пор., наприклад, з лексемою *видання*, що фіксує результат як певний предмет і здатна приєднувати залежні прикметникові компоненти: *сучасне*, *ювілейне*, *його*, *перше видання*. Похідні від дієслів з постфіксом *-ся* вживані переважно з прийменниковими словоформами: *зосередження* на чому, *залицання* – до кого. При цьому вони послідовно приєднують залежні прикметники: *внутрішнє зосередження*; *невдале залицання*. Синкретизм синтаксичних функцій залежних словоформ у конструкціях з девербативами можна пояснити тим, що «...так і дієслівні речівники на *-ння*, *-ття*: означаючи переважно назву чинності в її тривалому процесі, де їм (речівникам) відповідають недокохані тривалі дієслова, вони можуть означати і назву чинності нетривалої, і назву чинності як наслідку процесу, і назву речі, місця, де їм відповідають докохані дієслова або недокохані тривалі дієслова» [9, с. 77].

Незважаючи на те, що дослідники акцентують на семантичній тождності дієслова та девербатива, у мовленні перевагу слід надавати дієсловам, оскільки «Енергетика українського тексту зосереджена в безпосередній дії, вираженій дієсловом. Тому найхарактернішою стилістичною помилкою у фахових текстах є надуживання віддієслівними іменниками на *-ння*. Щоб забезпечити легкість вимови й мелодійність, треба замість конструкцій з віддієслівними іменниками максимально використовувати дієслова, а саме: речення з неозначеною формою дієслова; речення з особовими формами дієслова; дієприслівникові звороти, дієслівні форми на *-но*, *-то*» [16].

Висновки та перспективи дальших досліджень. Отже, дослідження довело, що: 1) лексико-семантичні групи дієслів у межах лексико-семантичного поля процесуальності розрізняються за кількісним та якісним складом. Найбільше представлено дієслівних лексем у групі зі значенням зміна якості, стану; 2) найчисельніша група виявила найнижчий словотвірний потенціал: дієслова є мотиваторами порівняно невеликої кількості девербативів, при цьому зафіксовано перехід новотвору до іншої семантичної групи, непослідовність утворення іменників у межах тієї самої групи; 3) найпродуктивнішим словотвор-

чим засобом девербативів є суфікс **-нн-**; меншою мірою вживаний суфікс **-тт-**; формант **-к-** слід замінювати властивим українській мові **-нн-**; суфікс **-б-** вживаний в невеликій кількості слів, причому їхня семантика переважно спрямована у сферу предметності; 4) девербативи з процесуальним значенням переважно зберігають валентність мотиватора з трансформацією залежної словоформи, а здатність приєднувати узгоджені прикметники властива іменникам з речовим значенням.

Дальші дослідження можуть бути спрямовані у сферу аналізу словотвірного потенціалу дієслів стану та відношення.

Список літератури:

- Петрик О.М. Особливості дериваторів у парадигмі віддієслівних іменників опредметненої дії зі значенням процесу. *Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Сер. : Філологічні науки.* 2012. № 2. С. 19–22.
- Моргунюк В. Про доконану і недоконану дію в українській термінології. *Проблеми української науково-технічної термінології. Тези доп.* Львів, 1996. С. 40.
- Мищенко Н. Формування віддієслівних термінів на прикладі програмної інженерії. *Проблеми української термінології : зб. наук. пр.* Львів, 2010. С. 3–5. С. 19–25.
- Гінзбург М. Українські віддієслівні іменники на *-ння*; *-ття* на тлі сусідніх слов'янських мов. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології».* 2013. № 765. С. 3–11.
- Пілецький В. Назви опредметнених дій у науково-технічній термінології. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології».* 2002. № 453. С. 215–221.
- Ментинська І.Б., Наконечна Г.В. Віддієслівні терміни-іменники в українській комп'ютерній термінології. *Український смисл.* 2017. № 2017. С. 151–158.
- Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять: ДСТУ ISO 3966:2009. [Чинний від 2009-30-10]. Київ : Держспоживстандарт України, 2010. 31 с.
- Корнейко І., Пилипенко М. Україномовні терміни із процесуальними значеннями. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології».* 2013. № 765. С. 38–42.
- Курило О. Уваги до сучасної української літературної мови. Вид. 2-ге. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2008. 304 с.
- Словник української мови: у 11 томах / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980.
- Караванський С. Секрети української мови. Вид. 2-ге, розширене. Львів : БаК, 2009. 344 с.
- Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови. Ч. II : Морфологія. Київ : Вища школа, вид-во при КДУ, 1964. 159 с.
- Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Семантико-синтаксична структура речення. Київ : Наукова думка, 1983. 220 с.
- Jaggar Ph.J. Hausa. Amsterdam / Philadelphia : John Benjamins Publishing, 2001. 754 p.
- Taylor J.R. Possessives in English : An Exploration in Cognitive Grammar. Oxford : University Press, 2000. 368 p.
- Гінзбург М. Синтаксичні конструкції у фахових текстах : практичні висновки з рекомендацій мовознавців. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології».* 2008. № 620. С. 26–32.

References:

- Petryk, O.M. (2012). Osoblyvosti deryvatoriv u paradyhmi viddiieslivnykh imennykiv opredmetnenoj dii zi znachenniam protsesu [Features of derivatives in the paradigm of verbal nouns of object action with process value]. *Scientific Notes of Nizhyn State University. Nicholas Gogol. Series : Philological Sciences, ser. : Filolohichni nauky*, no. 2, pp. 19–22. (in Ukrainian)
- Morhuniuk, V. (2010). Pro dokonanu i nedokonanu diiu v ukrainskii terminolohii [About perfect and imperfect action in Ukrainian terminology]. *Proceedings of the Problemy ukrainskoi naukovo-tekhnichnoi terminolohii.* Lviv, 1996, p. 40. (in Ukrainian)
- Mishchenko, N. (2010). Formuvannia viddiieslivnykh terminiv na prykladi prohramnoi inzhenerii [Formation of verbal terms on the example of software engineering]. *Problems of Ukrainian terminology: a collection of scientific works.* Lviv, pp. 3–5, pp. 19–25. (in Ukrainian)
- Ginzburh, M. (2013). Ukrainski viddiieslivni imennyky na *-nnia*; *-ttia* na tli susidnykh slovianskykh mov. [Ukrainian verbal nouns for *-n*; and on the background of neighboring Slavic languages]. *Bulletin of the National University of Lviv Polytechnic. Series «Problems of Ukrainian Terminology»*, no. 765, pp. 3–11. (in Ukrainian)
- Piletskyi, V. (2002). Nazvy opredmetnennykh dii u naukovo-tekhnichnii terminolohii [Names of tangible actions in scientific and technical terminology]. *Bulletin of the National University of Lviv Polytechnic. Series «Problems of Ukrainian Terminology»*, no. 453, pp. 215–221. (in Ukrainian)
- Mentyńska, I.B., & Nakonechna, H.V. (2017). Viddiieslivni terminy-imennyky v ukrainskii kompiuternii terminolohii [Defective noun terms in Ukrainian computer terminology]. *Ukrainian meaning*, no. 2017, pp. 151–158. (in Ukrainian)
- (2010) *Zasady i pravyla rozroblennia standartiv na terminy ta vyznachennia poniat: DSTU ISO 3966:2009* [Principles and rules for the development of standards for terms and definitions: DSTU ISO 3966: 2009]. [Chynnyi vid 2009-30-10]. Kyiv: Derzhspozhyvstandart Ukrainy, 31 p. (in Ukrainian)
- Korneiko, I., & Pylypenko, M. (2013). Ukrainomovni terminy iz protsesualnymy znachenniamy [Ukrainian language terms with procedural meanings]. *Bulletin of the National University of Lviv Polytechnic. Series «Problems of Ukrainian Terminology»*, no. 765, pp. 38–42. (in Ukrainian)

9. Kurylo, O. (2008). *Uvahy do suchasnoi ukrainskoi literaturnoi movy*. Vyd. 2-he [Attention to contemporary Ukrainian literary language. 2nd edition]. Kyiv: Vyd-vo Solomii Pavlychko «Osnovy», 304 p. (in Ukrainian)
10. (1970–1980) *Slovyk ukrainskoi movy: u 11 tomakh* [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes] / AN URSSR. Instytut movoznavstva; eds. I.K. Bilodida. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian)
11. Karavanskyi, S. (2009). *Sekrety ukrainskoi movy*. Vyd. 2-he, rozshyrene [Secrets of the Ukrainian language. 2nd edition, expanded]. Lviv: BaK, 344 p. (in Ukrainian)
12. Kucherenko, I.K. (1964). *Teoretychni pytannia hramatyky ukrainskoi movy. Ch. II : Morfolohiia* [Theoretical questions of grammar of the Ukrainian language. Part II: Morphology]. Kyiv: Vyshcha shkola, vyd-vo pry KDU, 159 p. (in Ukrainian)
13. Vykhovanets, I.R., Horodenska, K.H., & Rusanivskiy V.M. (1983). *Semantyko-syntaksychna struktura rechennia* [Semantic-syntactic structure of a sentence]. Kyiv : Naukova dumka, 220 p. (in Ukrainian)
14. Jaggard Ph.J. Hausa. Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins Publishing, 2001. 754 p. (in English)
15. Taylor J.R. Possessives in English: An Exploration in Cognitive Grammar. Oxford: University Press, 2000. 368 p.
16. Hinzburh, M. (2008). Syntaksychni konstruktsii u fakhovykh tekstakh : praktychni vysnovky z rekomendatsii movoznavtsiv [Syntactic constructions in professional texts: practical conclusions from the recommendations of linguists]. *Bulletin of the National University of Lviv Polytechnic. Series «Problems of Ukrainian Terminology»*, no. 620, pp. 26–32. (in Ukrainian)

ISSN (Print): 2304–5809
ISSN (Online): 2313–2167

Науковий журнал
«МОЛОДИЙ ВЧЕНИЙ»

№ 3.1 (79.1) березень 2020 р.

Редакційна колегія журналу

Сільськогосподарські науки

Базалій В.В. – д-р с.-г. наук
Балашова Г.С. – д-р с.-г. наук
Клименко М.О. – д-р с.-г. наук
Коковіхін С.В. – д-р с.-г. наук
Лавриненко Ю.О. – д-р с.-г. наук
Писаренко П.В. – д-р с.-г. наук

Історичні науки

Змерзлий Б.В. – д-р іст. наук

Юридичні науки

Бернацька Н.І. – д-р. юрид. наук
Стратонов В.М. – д-р юрид. наук

Політичні науки

Наумкіна С.М. – д-р політ. наук
Яковлев Д.В. – д-р політ. наук

Педагогічні науки

Козяр М.М. – д-р пед. наук
Рідей Н.М. – д-р пед. наук
Федяєва В.Л. – д-р пед. наук
Шерман М.І. – д-р пед. наук
Шипота Г.Є. – канд. пед. наук

Психологічні науки

Шаванов С.В. – канд. псих. наук

Філологічні науки

Шепель Ю.О. – д-р філол. наук

Філософські науки

Лебедева Н.А. – д-р філос.
в галузі культурології

Технічні науки

Гриценко Д.С. – канд. техн. наук
Дідур В.А. – д-р техн. наук
Шайко-Шайковський О.Г. – д-р техн. наук

Економічні науки

Іртищева І.О. – д-р екон. наук
Козловський С.В. – д-р екон. наук
Шапошников К.С. – д-р екон. наук

Медичні науки

Нетюхайло Л.Г. – д-р мед. наук
Пекліна Г.П. – д-р мед. наук

Ветеринарні науки

Морозенко Д.В. – д-р вет. наук

Мистецтвознавство

Романенкова Ю.В. – д-р мистецт.

Соціологічні науки

Шапошникова І.В. – д-р соц. наук

Хімічні науки

Козьма А.А. – кандидат хімічних наук

Військові науки

Можаровський В.М. – доктор військових наук

Міжнародна наукова рада

Adam Wrobel – Doktor, Associate Professor (Poland)
Arkadiusz Adamczyk – Professor, Dr hab. in Humanities (Poland)
Giorgi Kvinikadze – PhD in Geography, Associate Professor (Georgia)
Inessa Sytnik – Professor, dr hab. in Economics (Poland)
Janusz Wielki – Professor, dr hab. in Economics, Engineer (Poland)
Javad Khamisabadi – Professor, PhD in Industrial management (Iran)
Michal Sojka – Doctor in Engineer (Poland)
Stanislaw Kunikowski – Associate Professor, Dr hab. (Poland)
Wioletta Wojciechowska – Doctor of Medical Sciences (Poland)
Вікторова Інна Анатоліївна – доктор медичних наук (Росія)
Глушченко Олесь Анатоліївна – доктор філологічних наук (Росія)
Дмитрієв Олександр Миколайович – кандидат історичних наук (Росія)
Марусенко Ірина Михайлівна – доктор медичних наук (Росія)
Швецова Вікторія Михайлівна – кандидат філологічних наук (Росія)
Яригіна Ірина Зотовна – доктор економічних наук (Росія)

Журнал включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз:
Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського,
Google Scholar, CrossRef, Index Copernicus.

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 18987-7777Р від 05.06.2012 р.,
видане Державною реєстраційною службою України.

ЗМІСТ

Бойко В.В. Етно-національна основа літератури як складника культури.....1	Лебедь Ю.Б. Експресивність фразеологічних одиниць.....43
Бойчук В.М., Бойчук О.Ю. Мультидисциплінарний підхід до викладання гуманітарних дисциплін у закладах освіти.....6	Лемко Г.І., Медведчук І.І. Рівні розвитку соціально-моральної позиції у сучасних старшокласників.....47
Гальянова О.А. Формування мовленнєвої компетентності майбутнього вчителя в умовах педагогічного коледжу.....10	Омелянчик Т.Г. Ремінісценції зі «Слова о полку Ігоревім» у поемі Максима Рильського «Слово про рідну матір».....52
Головська І.В., Данюк Г.Л. Застосування інформаційних технологій в позакласній роботі як засобу мотивації учнів, що здобувають профільну середню освіту, до вивчення іноземних мов...15	Павліченко Л.В. Особливості практичної підготовки майбутніх вчителів філологів57
Головська І.В. Теоретичні засади використання інтерактивних методів на уроках іноземної мови.....18	Пилипова І.О. Лінгвальні та соціолінгвальні параметри інновацій англійської мови.....60
Григоренко А.М. Особливості укладання лексикографічних праць.....21	Похилюк О.М., Зубатюк О.В. Теоретичні і методичні концепти філологічної освіти в Україні.....64
Дровозюк А.М. Виховний потенціал творів українських письменників другої половини ХІХ – початку ХХ ст.....25	Скрипник Н.І. Застосування корпусних технологій у навчанні майбутніх учителів української мови та літератури.....67
Касіяненко О.М. Грамматична форма управлінського документа в контексті нових правил правопису.....30	Сулима О.П. Словотвірний потенціал процесуальних дієслів.....71
Книжник О.В. Використання здоров'язберезувальних технологій на заняттях української філології...35	Федорцова О.Г. Текстоцентричний підхід до навчання іноземної мови у ВНЗ.....76
Кушнір А.С. Smart-технології в освіті як чинник інформаційного розвитку суспільства.....39	Федчук Л.І. Професійне спрямування мовної підготовки майбутніх учителів-філологів.....80
	Яворська Ю.Д. Стийкість як прояв відносної завершеності семіологічних процесів, що протікають у ідіоматичних інтенсифікаторах.....83
	Яковенко Т.В. «Прийду на сповідь до Дніпра...» (художній всесвіт Миколи Лукова).....86